

TA'LIM TIZIMIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI:

Muallif: **Kurbanbayeva Shoxzada Muratovna**
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti talabasi

Kirish

XXI asr — texnologiyalar asri. Har bir soha, jumladan ta'lim tizimi ham zamonaviy texnologiyalar ta'sirida tubdan o'zgarib bormoqda. Ilgari o'quv jarayoni asosan darsliklar, doska va og'zaki izoh asosida olib borilgan bo'lsa, bugun ta'lim jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalarsiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Ular o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro aloqani jonlantiradi, mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantiradi, shuningdek ta'lim samaradorligini keskin oshiradi. Mazkur maqolada pedagogik texnologiyalar tushunchasi, ularning turlari, amaliyotdagi o'rni va bugungi kun yutuqlari yoritib beriladi.

Pedagogik texnologiya tushunchasi

Pedagogik texnologiyalar — bu ta'lim jarayonining aniq maqsadga yo'naltirilgan, ilmiy asoslangan, samarali tashkil etilishini ta'minlovchi uslub va vositalar tizimidir. Bu texnologiyalar o'qituvchidan puxta rejalashtirish, yangi yondashuvlarni qo'llashni, o'quvchidan esa faol ishtirok, ijodiy fikrlashni talab etadi. Shu bois ular an'anaviy ta'lim metodlariga nisbatan yuqori samaradorlikka ega.

Pedagogik texnologiyalarning asosiy turlari

Zamonaviy ta'limda keng qo'llanilayotgan pedagogik texnologiyalar quyidagilardan iborat:

1. Interfaol ta'lim texnologiyalari — “Aqliy hujum”, “Insert”, “Blits-so'rov”, “Debat” kabi usullar orqali o'quvchilarda erkin fikrlash, o'z nuqtai nazarini asoslash va jamoaviy ishlash ko'nikmalari shakllanadi.

2. Muammoli ta'lim — O'quvchilar oldiga muammoli vaziyatlar qo'yilib, ularni mustaqil hal qilishga undaladi. Bu metod orqali tahliliy va tanqidiy fikrlash rivojlanadi.

3. Loyiha asosida o'qitish (Project-based learning) — O'quvchilar jamoa bo'lib ishlaydi, real hayotga yaqin loyihalarni ishlab chiqadi. Bu ularning amaliy ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) — Kompyuterlar, internet resurslari, mobil ilovalar yordamida darslar olib boriladi. Bu masofaviy ta'limni ham qo'llab-quvvatlaydi.

5. Flipped Classroom (Aylantirilgan sinf) — O'quvchilar dars materialini uyda o'rganib keladi, dars vaqtida esa amaliy topshiriqlar bajariladi. Bu yondashuv ularning darsdagi ishtirokini faol qiladi.

So'nggi yutuqlar va innovatsion yondashuvlar

So'nggi yillarda ta'lim sohasida quyidagi yutuqlar pedagogik texnologiyalarni yangi bosqichga olib chiqdi:

- Sun'iy intellekt (AI) yordamida individual yondashuvlar shakllanmoqda. Masalan, ChatGPT kabi tizimlar o'quvchilarning savollariga javob beradi, mashqlar tuzadi, tahlil qiladi.

- Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari darslarni jonlantirib, tarix, geografiya, biologiya kabi fanlarda "haqiqiy" muhitni yaratadi.

- Gamifikatsiya — o'quv jarayoniga o'yin elementlarini kiritish orqali o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. "Kahoot", "Quizizz" kabi platformalar buning yorqin namunasidir.

- Analitik tizimlar — o'quvchining rivojlanish dinamikasini kuzatib borish, baholash va yondashuvni moslashtirish imkonini beradi.

O'zbekiston tajribasi

O'zbekiston ta'lim tizimida ham so'nggi yillarda pedagogik texnologiyalar keng qo'llanilmoqda:

- "Raqamli ta'lim" loyihasi asosida 1000 dan ortiq maktabda raqamli doskalar, elektron darsliklar va yuqori tezlikdagi internet bilan ta'minlandi.

- O'zDJTUda (O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti) ingliz tili ta'limida Canvas, Google Classroom, Zoom platformalari orqali masofaviy va aralash o'qitish amaliyoti yo'lga qo'yilgan.

- Ta'lim platformalari – "Maktab.uz", "Darslik.uz", "Bilimland" orqali o'quvchilar mustaqil ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Xulosa

Pedagogik texnologiyalar zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan. Ular o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etadi, mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, jamoada ishlash kabi muhim ko'nikmalarni shakllantiradi. Bugungi innovatsion yondashuvlar — sun'iy intellekt, VR, gamifikatsiya, analitik tizimlar orqali ta'lim yanada sifatli, qiziqarli va natijador bo'lib bormoqda. Har bir o'qituvchi va talaba zamon bilan hamnafas bo'lib, pedagogik texnologiyalarni chuqur o'zlashtirib, ta'lim jarayonida samarali qo'llashi zarur. Zero, raqobatbardosh avlodni faqat zamonaviy ta'lim tarbiyalay oladi.